

ANNA TORTAJADA

Lili i Marlene

*La història pertorbadora
d'una relació de parella*

Columna

ANNA TORTAJADA
LILI I MARLENE

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: MAIG DEL 2015
© ANNA TORTAJADA ORRIOLS, 2015
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
CARRER PEDRO I PONS, 9-11, 11A PLANTA - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-1968-0
DIPÒSIT LEGAL: B. 8.740-2015
FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: ROMANYÀ VALLS

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

Índex

I. LES FADES	9
Sant Joan	11
El silenci plenitud	42
L'estiu a Horta	72
II. L'ÀNGEL BLAU	103
L'oncle Thomas	105
Noves rutines	135
L'advent	172
III. LA DAMA BLANCA	203
Santa Eulàlia	205
Mala maror	236
El silenci turment	261

Sant Joan

1

—Lili, Lili, la mama diu que t'afanyis!
Sempre es volia fer la gran, la Marlene, amb aquell posat seriós. Tan reservada. Iinaire. Representava que la Lili era l'eixelebrada que feia volar coloms, que reia i plorava per res i per tot. Sense cap proporció aparent entre el motiu i l'esclat de plors o l'allau de rialles. Els agradava pensar, a les nenes, que en això la Lili havia sortit a la mama i que probablement la Marlene havia sortit al papa, tot i que això no tenien manera de saber-ho. Potser només era que, sent com eren bessones monozigòtiques —la mama estimava les paraules i els les ensenyava—, entre totes dues en feien una i eren les dues meitats de qui serien si l'òvul fecundat de la mama no s'hagués partit en dos per fer dues nenes en lloc d'una. El seny i la rauxa. La Marlene era el seny. La Lili, la rauxa. No havien sabut mai qui era el pare. Un donant desconegut d'un banc de semen de Berlín, d'on era la mama, i de retruc, també elles.

Aleshores, les nenes ignoraven encara que haguessin nascut per inseminació artificial. Només sabien que elles,

de pare, no en tenien. Si era que s'havia mort, que havia tocat el dos o que mai no havia existit, per fer que elles dues sí que existissin al ventre de la mama, no les amoïnava gens ni mica. No hi era. No l'havien vist mai, ni mai no en parlaven, ni trobaven a faltar un papa. A l'escola hi havia tota mena de famílies, i la seva mai no se'ls havia fet gens estranya.

Vivien prop del riu Spree, en un edifici vell amb una escala de graons amples de fusta desgastada i una gran portalada, també de fusta, plena de pintades de colors virolats, que donava a un pati interior tranquil, amb arbres, que a l'hivern, despullats del tot, deixaven passar la claror de la neu fins al més amagat dels racons del pis, i a l'estiu, atapeïts de fulles, filtraven la calor i la brillantor del sol, que feia pampallugues cada cop que l'aire o el vent movia les seves branques, i jugava al gat i la rata pels taulons de roure del terra. La remor de la capçada dels arbres era un xiuxiueig dolç mentre feien la migdiada o llegien totes tres, ajagudes per terra de qualsevol manera, descalces i lleugeres de roba, damunt d'un escampall de coixins gegants com una catifa de colors, que rellescaven pel vernís lluent dels taulons de fusta, d'un pam d'amplada —un pam de persona gran—, que a la mama tant li agradaven.

Sovint anaven tot passejant fins als graons de pedra de prop de la catedral, a tocar de l'aigua i, enjogassades, travessaven, fent tentines totes tres, la passarel·la d'algun dels vaixells que fan recorreguts d'un parell d'hores, riu amunt o riu avall, i de tornada. A l'estiu la mama les empastifava de protector solar. A l'hivern els encastava fins a les celles les gorres de llana, els pujava fins dalt la cremallera dels anoracs i els lligava fort, al clatell, fins gairebé escanyar-les, les bufandes de mitja que els havia fet a es-

tones perdudes. La de la Lili, amb franges de diferents tons de taronja. La de la Marlene, de diferents tons de verd.

La mama tenia deliri per una actriu del temps del cinema mut i en blanc i negre, a qui havien posat el nom de Greta Garbo, tot i que no se'n deia. La mama en tenia tota la filmografia, en DVD, i a vegades, assegudes totes tres, amb els mitjons de ratlles amb dit gros, com unes manyoples de peus, a l'hivern, i descalces a l'estiu, amb un cossi de crispetes entre les cames encreuades, en miraven alguna pel·lícula. Tant era que fossin massa petites per entendre'n del tot l'argument. N'hi havia prou d'estar amb la mama. La Lili només en recordaria amb nitidesa alguna escena de *La reina Cristina de Suècia*: la Garbo sortint al balcó en camisa de dormir i rentant-se la cara amb la neu o ajaguda per terra, com elles, menjant raïm davant de la llar de foc i tirant el cap enrere. La mama sempre havia volgut posar Greta a una filla seva, però com que van ser dues, per no fer un greuge a l'una o a l'altra, i com que també li agradava molt la Dietrich, els va posar a l'una Lili i a l'altra Marlene, i quan totes tres passejaven pel Tiergarten, amb les bicicletes, reien, tot pedalant i cantant la «seva cançó». *Wie einst, Lili Marlene...*

—Lili, Lili, la mama diu que t'afanyis!

Tot era embalat en caixes que un camió s'havia endut el dia abans. Quedava per terra la mica de borra de pols de darrere dels armaris i dels mobles grossos. La capçada verda dels arbres del pati es gronxava i feia anar les fulles amb les branques com qui fa anar un mocador amb la mà per dir adéu. La seva llar de fusta i finestrals amb els ampits tan amples que s'hi podien posar coses, i fins i tot seure-hi per llegir contes rere els vidres gebrats, amb els radiadors a sota, ja era buida. Casa seva, amb aquella llum que només té el cel de Berlín i que tant trobarien a faltar

—sobretot la Marlene—, ja no seria més casa seva. La mama havia decidit que se n'anaven.

No sabien ben bé per què, encara, les nenes. Les explicacions de la mama els havien resultat confuses. Per la feina, deia la Marlene, que marxaven. Però la Marlene tampoc no ho sabia. «Si la feina de la mama és a Berlín!», havia replicat la Lili. Però la Marlene, que sempre ho havia de saber tot, com si hagués nascut amb els poders d'una sibil·la o fos custòdia dels oracles de tots els temps, havia replicat, contundent; segur que era per una cosa de la feina de la mama que marxaven. No li agraden a la Marlene els buits ni els espais en blanc. Tot ha de tenir una raó de ser assenyada i una justificació planera, que es pugui expressar en una sola frase i sigui prou convincent per no haver de fer preguntes, per no haver de qüestionar res. Deixaven la seva vida berlinesa enrere perquè a la mama li havia sortit «una molt bona feina a Barcelona», deia tossuda. Eren les dades —fetes oficials per la Marlene— del gir que van fer les seves vides aquella primavera que els semblava que ja eren molt grans. La raó, gens inquietant, d'un trasllat, tan lluny, a un altre país, Catalunya, on no coneixien ningú —o això era el que es pensaven les nenes— i on es parlava una altra llengua; on hi havia platges i mar, tot i que no era cap illa, i no hi havia cap riu per on poder passejar amb cap vaixell, corrent amunt o corrent avall, i de tornada.

Van aterrar a l'aeroport de Barcelona a mitja tarda. No era la primera vegada que viatjaven en avió. L'estiu abans havien anat de vacances a Menorca. Però aquest vol va ser encara més emocionant, perquè els seus bitllets eren només d'anada. No els esperava ningú, és clar, a la terminal. Però dins del pis que la mama ja havia llogat i on ja eren totes les seves coses, en les caixes que el camió

s'havia endut, el llit gran de la mama era fet, perquè aquella primera nit hi poguessin dormir totes tres, i damunt de la vànova hi havia un cucurutxo gegant ple de llaminadures, amb una postal bastant gran d'un quadre daurat de Gustav Klimt on hi deia: «Increïblement orgullosa de ser pare», que es veu que era el text d'un telegrama que la Garbo havia enviat a una amiga seva, que havia tingut una criatura.

—No es llegeixen les cartes dels altres, Lili. És molt lleig això que has fet —la va renyar la mama quan, enmig de la gresca de tanta llaminadura de tots colors i l'excitació de tanta novetat, la Lili, amb la postal a la mà, es va exclamar que no entenia allò que hi deia.

I la Marlene feia que sí amb el cap, donant-li la raó a la mama, amb aquella ganyota suficient, que adoptava quan es volia fer la gran.

La mama hi tenia una parella nova, a Barcelona, que per a la Lili va ser de seguida la Ciutat de les Cotorres.

—Us en recordeu, nenes? Ens vam conèixer a Menorca... —els va dir l'endemà, quan la parella nova de la mama les va anar a veure.

Era una sort, segons la Marlene, que la mama no fos com altres mares que et feien fer petons als estranys com si te'ls estimessis, i com que totes tres estaven prou enfeïnades —traient la roba de les maletes per desar-la a l'armari, endreçant jocs i joguines, i col·locant els llibres de contes que anaven en caixes de cartró a les prestatgeries vermelles d'IKEA que tapaven tots els baixos de la paret i que la mama havia estat muntant amb una mena de tornavís que era com una *ela* majúscula—, les nenes van tornar a la seva habitació, que era gran i tenia una finestra per on no es veia cap arbre.

Una parella nova. És el que la Marlene li va dir llavors a la Lili. Que aquella era la parella nova de la mama. La Lili no sabia que n'hagués tingut una que ara fos vella.

Però la Marlene li va replicar que era una nena petita i que no sabia res. Quan se sentia dir aquella mena de coses, la Lili callava, perquè la Marlene sempre semblava saber moltes més coses que ella. Potser era perquè ella badava molt i mai no estava al cas del que passava al món dels adults. La mama a Berlín hi tenia molts amics i amigues. Es quedaven a dormir sovint i dormien amb ella al llit gran, perquè no tenien sofà, només els coixins gegants de colors per jeure per terra. Tothom que dormia al llit gran amb la mama eren les seves parelles? La Lili no ho sabia però no va gosar preguntar-ho a la Marlene. Ni tampoc a la mama, perquè aquell pensament aviat li va fugir del cap i ja no hi va pensar més. La parella nova de la mama es va quedar a dormir al llit gran de la mama, i les nenes ho van fer a terra, damunt dels matalassos, fins que l'endemà, que era diumenge, la mama i la seva parella nova van muntar, amb moltes rialles i una bona suada, les seves lliteres. Ja no hi van dormir més, amb la mama.

La casa de Barcelona —un piset amb dos balcons que donaven a una placeta— els agradava i es van passar el cap de setmana posant les coses a lloc.

—De moment —deia la mama quan dubtaven— ho posarem aquí. Després ja ho veurem. Ara per ara ho deixarem tot ben endreçat i traurem del mig totes aquestes caixes. A mesura que anem fent nostra la casa, ja canviarem el que calgui.

La mama sabia fer que un lloc qualsevol semblés de seguida una casa. Una llar. Era ella qui ho feia, però no se n'adonava. Era una festa viure amb la mama. Ho havia estat sempre. Però a la Ciutat de les Cotorres la mama sempre creuria que era la seva parella nova qui convertia aquelles quatre parets en un cau de les delícies i, des que s'hi van traslladar, la joia de viure per a la mama seria un

regal que la seva parella li feia cada dia. No hi vivien, amb la parella nova de la mama, però no es deixaven de petja. Anava a casa d'elles i s'hi quedava. O la mama els feia ficar el pijama i el raspall de dents dins la motxilla i se n'anaven en el metro a casa seva.

La parella nova de la mama tenia un apartament amb finestres de dalt a baix que donaven a una terrassa, al capdamunt d'un turó, des d'on es veien les muntanyes, allà lluny, i la ciutat, que s'estenia, arrossegant-se per terra, fins al mar. S'ho passaven molt bé a casa la parella nova de la mama. I llavors, quan acabaven d'arribar a Barcelona, reien molt. També reien quan la parella nova de la mama es posava a parlar amb ella en alemany, perquè en sabia una mica, però no en sabia prou per tenir una conversa seriosa. Justet, justet per fer-se entendre. Ni les nenes sabien català. La mama sí, perquè n'havia après anys enrere i n'era professora a la Universitat de Berlín. Reien i ningú no s'enfadava perquè riguessin, ni s'ho prenia malament.

Va ser un temps com de conte de fades.

La parella nova de la mama era brillant a l'hora de preparar sorpreses. La mama llavors semblava una nena petita i reia engrescada, tan plena de goig, que la joia li vessava pels ulls, que li feien llumenetes.

Sí, les nenes se'n recordaven. També s'ho havien passat d'allò més bé a Menorca. Mai abans no havien estat en una illa, i s'havien quedat molt parades, perquè era una illa molt gran. No era com les que apareixen als dibuixos dels còmics o dels acudits, on només caben dues o tres persones esparracades i una palmera. Era una illa tan gran que per anar d'una banda a l'altra s'havia de tenir cotxe o agafar un autobús, i des de molts indrets ni tan sols es veia el mar. La mama ja hi havia estat altres vegades i hi tenia

amics, de quan havia estudiat català, que era la llengua que es parla a Barcelona i també a Menorca, tot i que a Menorca es parla diferent. S'estaven amb uns coneguts de la mama que tenien una casa rural prop de Ciutadella, on hi havia un port petit. Hi anaven sovint totes tres a veure els colors de l'aigua i del cel quan era l'hora que el sol es ponia, després de passar tota la tarda a la platja, nedant i jugant amb la sorra o amb les pedres. Hi havia moltes pedres a Menorca. Cada matí les nenes anaven amb la mama a veure pedres. Deia la mama que eren pobles i cementiris i llocs sagrats de feia molts i molts anys. Els agradava anar-hi i la Lili trobava emocionant pensar que, entre aquells rocs que només haurien pogut moure els gegants, hi havia viscut gent i altres nenes com elles que corrien per aquells carrers i jugaven... Però a vegades no en tenien ganes:

—Mama, si us plau, si us plau, avui també hem d'anar a veure rocs?

I la mama reia i els explicava històries d'aquelles pedres que ni la Marlene ni la Lili sabien d'on les treia, i aviat les tornava a engrescar per anar a veure «només» aquella «taula». Taula en deien a l'illa, d'alguns d'aquells monuments.

—Taula? Com les taules de dinar? —havien preguntat les nenes. Perquè la mama, a Menorca, a vegades els parlava en català perquè n'aprenguessin una mica, sobretot quan eren amb els seus amics.

Però devien ser taules perquè dinessin els gegants...